

Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers

GEWONE ZITTING 1992-1993 (*)

30 APRIL 1993

WETSVOORSTEL

**houdende wijziging van de
procedures tot echtscheiding**

AMENDEMENTEN

N° 96 VAN DE HEER de CLIPPELE c.s.

Art. 48 (*nieuw*)

Onder een afdeling III met als opschrift :
« *Echtscheiding op grond van feitelijke schei-
ding* », een artikel 48 (*nieuw*) invoegen, luidend
als volgt :

« Art. 48. — Artikel 305 van het Burgerlijk Wet-
boek wordt hersteld in de volgende redactie :

« Art. 305. — Na de echtscheiding nemen beide
echtgenoten opnieuw hun eigen naam aan.

*In de in artikel 232 bedoelde gevallen heeft de
echtgenoot die de echtscheiding niet heeft gevorderd,
evenwel het recht om de naam van de andere echtge-
noot te blijven voeren ».*

VERANTWOORDING

De wetgever heeft echtscheiding op grond van feitelijke
scheiding toegestaan om op die manier een vorm van echt-
scheiding als oplossing voor huwelijksproblemen in te voe-
ren. Die aanpak sluit niet alleen aan op de veranderende
zeden en gewoonten, maar ontdoet ook de echtscheiding
zelf van het dramatische karakter ervan. Men had kunnen

Zie :

- 545 - 91 / 92 (B.Z.) :

- N° 1 : Wetsvoorstel van de heer Ylieff c.s.
- N°s 2 tot 5 : Amendementen.

(*) Tweede zitting van de 48e zittingsperiode.

Chambre des Représentants de Belgique

SESSION ORDINAIRE 1992-1993 (*)

30 AVRIL 1993

PROPOSITION DE LOI

**modifiant les procédures
en divorce**

AMENDEMENTS

N° 96 DE M. de CLIPPELE ET CONSORTS

Art. 48 (*nouveau*)

Sous une section III intitulée « *Divorce pour
séparation de fait* » ajouter un article 48 (*nou-
veau*), libellé comme suit :

« Art. 48. — L'article 305 du Code civil est rétabli
dans la rédaction suivante :

« Art. 305. — A la suite du divorce, chacun des
époux reprend l'usage de son nom.

*Toutefois, dans les cas prévus à l'article 232,
l'époux qui n'a pas demandé le divorce, a le droit de
conserver l'usage du nom de l'autre ».*

JUSTIFICATION

En admettant le divorce pour cause de séparation de
fait, le législateur a voulu introduire la notion d'un divorce-
remède tant pour rencontrer l'évolution des mœurs que
pour dédramatiser le divorce. Il semble dès lors, qu'il procè-
derait du même esprit et supprimerait du même coup, un
effet du divorce discriminatoire pour la femme, en lui

Voir :

- 545 - 91 / 92 (S.E.) :

- N° 1 : Proposition de loi de M. Ylieff et consorts.
- N°s 2 à 5 : Amendements.

(*) Deuxième session de la 48e législature.

verwachten dat in diezelfde geest meteen ook een voor de vrouw discriminerend aspect van de echtscheiding zou zijn verdwenen en haar het recht zou worden toegekend om de naam van haar man te blijven dragen, als hij degene is die de echtscheiding op grond van artikel 232 van het Burgerlijk Wetboek heeft gevorderd.

Bij ons is het immers nog steeds de gewoonte dat een getrouwde vrouw in het dagelijkse leven onder de naam van haar man bekend staat. Als zij dan na lange jaren, soms meer dan dertig jaar huwelijk, *noodgedwongen* met echtscheiding wordt geconfronteerd, kan zij niet langer de naam van haar man gebruiken en verliest zij als het ware een aspect van haar identiteit. Op vijftig- of zestigjarige leeftijd moet zij opnieuw een naam dragen die weliswaar de hare is, maar waarmee — dat valt niet te ontkennen — niemand in haar omgeving vertrouwd is.

Als de vrouw voortaan het recht zou hebben om de naam van haar man te blijven dragen na een op grond van artikel 232 van het Burgerlijk Wetboek door haar man gevorderde echtscheiding, blijft de wetgever het eerder beoogde doel nastreven : echtscheiding wordt dan minder dramatisch en tegelijkertijd verdwijnt een van de gevolgen van echtscheiding die een vrouw, die in een situatie terecht komt die zij niet heeft gewild, erg uit haar evenwicht kunnen brengen.

In alle landen van de Europese Gemeenschap (Duitsland, Frankrijk, Groot-Brittannië, Nederland) heeft de gescheiden echtgenote het recht om de naam van haar man te blijven dragen. Hoe van dat recht gebruik wordt gemaakt, is evenwel in elk land anders — volgens de eigen gebruiken — geregeld.

Zo bepaalt de Franse Code civil in artikel 264 « Gevolgen van de echtscheiding » :

« Art. 264. — Na een echtscheiding nemen beide echtgenoten opnieuw hun eigen naam aan.

In de in de artikelen 237 en 238 bedoelde gevallen heeft de vrouw evenwel het recht om de naam van haar echtgenoot te blijven dragen, als laatstgenoemde de echtscheiding heeft gevorderd.

In de overige gevallen kan de echtgenote de naam van haar man behouden :

- als hij daarmee instemt;
- als de rechter het toestaat omdat zij kan aantonen dat er voor haarzelf of voor haar kinderen een bijzonder belang op het spel staat. »

In Nederland luidt artikel 9 van het nieuwe Burgerlijk Wetboek dan weer als volgt :

« Art. 9. — 1. Een vrouw die gehuwd is of die gehuwd is geweest en niet is hertrouwd, is steeds bevoegd de geslachtsnaam van haar man te voeren of op de in het verkeer gebruikelijke wijze aan de hare te doen voorafgaan.

2. Indien het huwelijk door echtscheiding is ontbonden en daaruit geen afstammelingen in leven zijn, kan de rechtbank van de woonplaats van de vrouw, wanneer daartoe gegronde redenen bestaan, op verzoek van de man aan de vrouw de haar in het eerste lid toegekende bevoegdheid ontnemen. »

reconnaissant le droit de conserver l'usage du nom du mari quand c'est ce dernier qui a demandé le divorce, sur base de l'article 232 du Code civil.

En effet, il faut admettre que dans nos pays, il est d'usage que dans sa vie quotidienne, la femme mariée soit connue sous le nom de son conjoint. Aussi, quand après de nombreuses années de mariage, parfois plus de 30 ans, elle se retrouve divorcée *malgré elle*, si elle perd l'usage du nom de son conjoint, elle perd un élément de son identification : elle doit reprendre à 50 ou 60 ans, le nom qui est le sien certes, mais qui est, il faut bien le reconnaître, inconnu du milieu où elle vit.

Il semble dès lors, qu'en reconnaissant à la femme, le droit de continuer l'usage du nom de son conjoint dans les cas de divorces obtenus par le mari sur base de l'article 232 du Code civil, le législateur poursuivrait son but, d'une part de dédramatiser le divorce et d'autre part, d'en supprimer un effet déstabilisant pour la femme qui se retrouve de plus, dans une situation qu'elle n'a pas voulue.

Chacun des pays de la Communauté européenne (Allemagne, France, Grande-Bretagne, Pays-Bas) a reconnu à l'épouse divorcée le droit de porter le nom du mari, mais chacun a organisé l'usage de ce droit suivant des modalités qui lui sont particulières.

Ainsi, le Code civil français prévoit :

Effets du Divorce

« Art. 264. — A la suite du divorce, chacun des époux reprend l'usage de son nom.

Toutefois, dans les cas prévus aux articles 237 et 238, la femme a le droit de conserver l'usage du nom du mari lorsque le divorce a été demandé par celui-ci.

Dans les autres cas, la femme pourra conserver l'usage du nom du mari :

- soit avec l'accord de celui-ci;
- soit avec l'autorisation du juge si elle justifie qu'un intérêt particulier s'y attache pour elle-même ou pour ses enfants. »

Le nouveau Code civil hollandais prévoit d'autre part :

« Art. 9. — 1er. La femme mariée ou qui a été mariée et qui n'est pas remariée, a toujours le droit de porter le nom de famille de son mari ou de le faire précéder du sien conformément aux usages tels qu'ils existent dans la société.

2. Si le mariage est dissous par divorce et qu'il n'en soit pas issu de descendant en vie, le droit reconnu à la femme au § 1er, peut lui être retiré pour de justes raisons, à la requête du mari, par le tribunal du domicile de la femme. »

J.-P. de CLIPPELE
P. BERBEN
N. de T'SERCLAES
A.-M. LIZIN
T. MERCKX-VAN GOEY
M.-L. STENGERS

N° 97 VAN DE HEER de CLIPPELE c.s.

Art. 49 (nieuw)

Onder een afdeling III met als opschrift : « *Echtscheiding op grond van feitelijke scheiding* », een artikel 49 (nieuw) invoegen, luidend als volgt :

« Art. 49. — Artikel 307bis van hetzelfde Wetboek wordt opgeheven ».

VERANTWOORDING

Artikel 307bis van het Burgerlijk Wetboek bepaalt : « De uitkering tot levensonderhoud verleend krachtens de artikelen 306 en 307 mag een derde gedeelte van de inkomsten van de schuldenaar te boven gaan en worden aangepast of afgeschaft al naar de wijzigingen in de behoeften en de bestaansmiddelen van partijen. De nalatenschap van de schuldenaar, vooroverleden zonder kinderen uit zijn huwelijk met de overlevende achter te laten, is aan de laatstgenoemde levensonderhoud verschuldigd volgens de regels van artikel 205. »

De *ratio legis* van dit artikel schijnt te zijn dat door de echtscheiding op te leggen aan de andere echtgenoot, langs de omweg van artikel 232 van het Burgerlijk Wetboek (feitelijke scheiding van meer dan vijf jaar), de materiële situatie van die andere echtgenoot daardoor niet slechter mag worden.

Echtgenoten die de scheiding op grond van artikel 232 vragen, zijn echtgenoten die al vele jaren lang gescheiden leven, die geen gemeenschappelijke belangen in hun leven meer hebben, hun eigen weg zijn gegaan en doorgaans in hun eigen onderhoud voorzien. Terwijl ze dus in totale onverschilligheid tegenover elkaar leefden en van de tegenpartij niets verwachtten, met name geen onderhoudsgeld, is het voldoende dat een van hen op grond van artikel 232 een verzoek tot echtscheiding indient om de andere aan te zetten een uitkering tot levensonderhoud te vorderen die, in tegenstelling tot andere uitkeringen na een echtscheiding, een derde van de inkomsten van de schuldenaar mag te boven gaan. De rechtbank kan weliswaar anders beslissen wanneer de echtgenoot die de scheiding aanvraagt, bewijst dat de feitelijke scheiding toe te schrijven is aan fouten en tekortkomingen van de andere echtgenoot, maar een dergelijk bewijs valt moeilijk te leveren, zeker na verloop van enige tijd.

Het door de wetgever ingevoerde vermoeden dat de echtgenoot die de echtscheiding verkrijgt op grond van het eerste lid van artikel 232, de echtgenoot is tegen wie de echtscheiding wordt uitgesproken (artikel 306 van het Burgerlijk Wetboek), roept op zichzelf al vragen op, maar het verschil dat artikel 307bis maakt tussen degene die een uitkering tot levensonderhoud verschuldigd is na echtscheiding op grond van artikel 232 van het Burgerlijk Wetboek en degene die een uitkering verschuldigd is na echtscheiding op grond van bepaalde feiten (artikel 301 van het Burgerlijk Wetboek) is zeker niet te verantwoorden, daar de vermeende schuldige aan de onenigheid hier strenger behandeld wordt dan de werkelijke schuldige.

N° 97 DE M. de CLIPPELE ET CONSORTS

Art. 49 (nouveau)

Sous une section III intitulée « *Divorce pour séparation de fait* » ajouter un article 49 (nouveau), libellé comme suit :

« Art. 49. — L'article 307bis du même Code est abrogé ».

JUSTIFICATION

L'article 307bis du Code civil dispose que « la pension alimentaire accordée en vertu des articles 306 et 307 pourra excéder le tiers des revenus du débiteur et être adaptée ou supprimée selon les modifications des besoins et des ressources des parties. La succession du débiteur prédécédé sans laisser d'enfants de son mariage avec le survivant, doit des aliments à ce dernier selon les règles de l'article 205. »

La *ratio legis* de cet article semble être qu'en imposant le divorce par le biais de l'article 232 du Code civil (séparation de fait de plus de cinq ans) à l'autre époux, la situation matérielle de ce dernier ne doit pas s'en trouver aggravée.

Les époux qui demandent le divorce sur base de l'article 232 sont des époux qui vivent séparés depuis de longues années, qui n'ont plus d'intérêts communs dans la vie, ont pris des orientations différentes et, dans la plupart des cas, subviennent à leurs propres besoins. Alors qu'ils vivaient dans une totale indifférence l'un à l'égard de l'autre et n'attendaient rien, et notamment aucun secours alimentaire de la partie adverse, il suffira que l'un d'eux introduise une requête en divorce sur pied de l'article 232 pour que l'autre s'empresse de demander une pension alimentaire, pension qui, au contraire des autres pensions après divorce, pourra même excéder le tiers des revenus du débiteur. Sans doute, le tribunal pourra-t-il en décider autrement si l'époux demandeur en divorce apporte la preuve que la séparation de fait est imputable aux fautes et manquement de l'autre époux, mais pareille preuve est malaisée à fournir, surtout après l'écoulement d'un certain laps de temps.

Si déjà la présomption introduite par le législateur que l'époux qui obtient le divorce sur base du premier alinéa de l'article 232 est considéré comme l'époux contre qui le divorce est prononcé (article 306 du Code civil) est sujette à caution, la discrimination faite par l'article 307bis entre le débiteur de la pension après divorce admis sur base de l'article 232 du Code civil et le débiteur de la pension après divorce admis pour cause déterminée (article 301 du Code civil) ne se justifie pas, le présumé coupable de la désunion étant plus durement traité ici que le véritable coupable.

De regel van artikel 301 van het Burgerlijk Wetboek zou moeten gelden voor alle uitkeringen tot levensonderhoud na echtscheiding.

La règle de l'article 301 du Code civil devrait valoir pour toutes les pensions après divorce.

J.-P. de CLIPPELE
P. BERBEN
M.-L. STENGERS